

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2024, sp. zn. 7 Tdo 380/2024, ECLI:CZ:NS:2024:7.TDO.380.2024.1

Číslo: 42/2024

Právní věta:

I. Záznamy pořízené při sledování osob a věcí povoleném podle § 158d odst. 2, 3 tr. ř. pro určitý prostor mohou být zákonným důkazem, i pokud jsou jimi zachyceny zvuky či děje proběhlé v jiném (přílehlém) prostoru, na který se povolení formálně nevztahovalo. Je však nutno posoudit, zda pořízením záznamů nedošlo k obcházení ustanovení § 158d odst. 2, 3 tr. ř. o povolení sledování.

II. Závažnou újmou podle § 329 odst. 1 tr. zákoníku je taková újma, která se vyznačuje vyšší intenzitou (závažností) zásahu do nemajetkové sféry poškozeného. Nemůže tedy jít jen o zanedbatelný a pomíjivý účinek na poškozeného nebo o vyvolání přechodného subjektivně nepříjemného pocitu. Při dostatečné intenzitě zásahu může být takovou újmou například újma na zdraví, morální újma, poškození v rodinném životě, v zaměstnání, zhoršení postavení poškozeného ve společnosti, snížení šancí na služební postup, újma spojená se zahájením trestního stíhání poškozeného, zhoršení procesního postavení v řízení apod.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 28.05.2024

Spisová značka: 7 Tdo 380/2024

Číslo rozhodnutí: 42

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Operativně pátrací prostředky, Sledování, Subsidiarita trestní represe, Zneužití pravomoci úřední osoby

Předpisy: § 12 odst. 2 tr. zák.

§ 158d odst. 2 tr. ř.

§ 158d odst. 3 tr. ř.

§ 329 odst. 1 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud z podnětu dovolání obviněných L. B., J. S. a D. H. proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 20. 9. 2023, sp. zn. 31 To 95/2023, v trestní věci vedené u Okresního soudu v Jablonci nad Nisou pod sp. zn. 14 T 70/2021, podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. ohledně obviněných L. B., J. S. a D. H. zrušil usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci

ze dne 20. 9. 2023, sp. zn. 31 To 95/2023, a rozsudek Okresního soudu v Jablonci nad Nisou ze dne 30. 1. 2023, sp. zn. 14 T 70/2021, a dále podle § 265k odst. 2 tr. ř. s přiměřeným užitím ustanovení § 261 tr. ř. usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 20. 9. 2023, sp. zn. 31 To 95/2023, a rozsudek Okresního soudu v Jablonci nad Nisou ze dne 30. 1. 2023, sp. zn. 14 T 70/2021, zrušil i ohledně obviněného J. K.; podle § 265k odst. 2 tr. ř. pak zrušil také další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu a podle § 265l odst. 1 tr. ř. Okresnímu soudu v Jablonci nad Nisou přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I.

Rozhodnutí soudů nižší stupně

1. Rozsudkem Okresního soudu v Jablonci nad Nisou (dále jen „okresní soud“) ze dne 30. 1. 2023, sp. zn. 14 T 70/2021, byli obvinění J. K., L. B., J. S. a D. H., příslušníci Vězeňské služby České republiky, kteří byli ve Věznici XY zařazeni k dozorčí službě na oddělení výkonu kázeňských trestů, uznáni vinnými

- obviněný J. K. zločinem zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a), c), odst. 2 písm. e) tr. zákoníku a přečinem porušení povinnosti dozorčí nebo jiné služby podle § 390 odst. 1 tr. zákoníku (body 1 až 5 výroku o vině),

- obviněný L. B. návodem ke zločinu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 24 odst. 1 písm. b), § 329 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. e) tr. zákoníku a k přečinu porušení povinnosti dozorčí nebo jiné služby podle § 24 odst. 1 písm. b), § 390 odst. 1 tr. zákoníku (bod 4 výroku o vině),

- obvinění L. B., J. S. a D. H. zločinem zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. e) tr. zákoníku a přečinem porušení povinnosti dozorčí nebo jiné služby podle § 390 odst. 1 tr. zákoníku (bod 6 výroku o vině).

2. Za tyto trestné činy byli odsouzeni podle § 329 odst. 2 tr. zákoníku a § 43 odst. 1 tr. zákoníku každý z obviněných k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání tří let s tím, že výkon trestu odnětí svobody byl u každého z nich podmíněně odložen a zkušební doba byla stanovena u obviněného J. K. na pět let, u obviněného L. B. na čtyři roky, u obviněného J. S. na tři roky a u obviněného D. H. na tři roky. Dále byl každému z obviněných uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu povolání nebo zaměstnání, jehož součástí je samostatná rozhodovací pravomoc v rámci všech orgánů veřejné moci, a to obviněnému J. K. na šest let, obviněnému L. B. na pět let, obviněnému J. S. na tři roky a D. H. na tři roky.

3. Výrokem podle § 229 odst. 1 tr. ř. byl poškozený L. K. s uplatněným nárokem na náhradu škody směřujícím proti obviněnému J. K. odkázán na řízení ve věcech občanskoprávních.

4. Obviněný L. B. se měl dopustit návodu k zločinu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 24 odst. 1 písm. b), § 329 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. e) tr. zákoníku a k přečinu porušení povinnosti dozorčí nebo jiné služby podle § 24 odst. 1 písm. b), § 390 odst. 1 tr. zákoníku podle zjištění okresního soudu v podstatě tím, že dne 14. 6. 2020 kolem 18:00 hodin při výkonu dozorčí služby na dozorčím stanovišti č. XY v uzavřeném oddílu v kanceláři dozorců při předávání dozorčího stanoviště řekl obviněnému J. K., aby odsouzenému L. K. (vykonávajícímu kázeňský trest) nedával matraci a aby do knížky napsal, že ji odsouzený nechtěl, čímž nabádal obviněného J. K., aby odsouzenému na dobu určenou k spánku od 20:30 hodin do 04:30 hodin nevydal matraci a aby do knihy předání a převzetí služby na dozorčím stanovišti zapsal, že odsouzený matraci odmítl, a na základě toho obviněný J. K. v úmyslu potrestat odsouzeného L. K. za jednání, které považoval za nevhodné, toto učinil, nevydal mu matraci určenou k spánku, do knihy předání a převzetí služby na dozorčím stanovišti nepravdivě

zapsal, že odsouzený L. K. matraci odmítl, odsouzený proto musel spát na betonové konstrukci bez matrace, tím mu obviněný J. K. nedovoleným způsobem snížil právními předpisy zaručený nárok, neboť spaní na betonové konstrukci je výrazně méně pohodlné než na matraci, využil toho, že odsouzený L. K. neměl jinou možnost, jak si matraci opatřit, a byl odkázán pouze na obviněného J. K.

5. Obvinění L. B., J. S. a D. H. se měli dopustit zločinu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. e) tr. zákoníku a přečinu porušení povinnosti dozorčí nebo jiné služby podle § 390 odst. 1 tr. zákoníku podle zjištění okresního soudu v podstatě tím, že dne 14. 6. 2020 kolem 11:45 hodin po předchozí společné domluvě v kanceláři dozorců na dozorčím stanovišti č. XY v uzavřeném oddílu v úmyslu svévolně potrestat odsouzeného L. K. za jeho předchozí chování na cele a vůči dozorcům a zajistit si klidný průběh další služby zneužili situace a závislosti odsouzeného na dozorcích při výkonu kázeňského trestu, společně vstoupili do cely č. XY, kde nejprve obviněný J. S. vyzval odsouzeného L. K., aby šel dozadu a lehl si na zem, následně obviněný L. B. přistoupil k odsouzenému, uchopil ho rukou v rukavici za ústa, silně mu tlačil prsty na čelist a dásně tak, že odsouzený nařikal, při tom ho obviněný L. B. verbálně napadal, že je mrdka, že mu rozmlátí hubu a jestli tomu rozumí, to vše za přítomnosti obviněných J. S. a D. H., kteří společně s obviněným L. B. vytvořili proti odsouzenému fyzickou převahu s cílem vyvolat v odsouzeném strach a zajistit si pro případ potřeby důkazní převahu, následně své jednání ukončili a celu společně opustili.

6. Součástí skutkové části výroku o vině je výčet zákonných ustanovení, ustanovení Listiny základních práv a svobod a ustanovení interních předpisů vězeňské služby, která obvinění porušili zjištěným jednáním.

7. Odvolání obviněných J. K., L. B., J. S. a D. H., podaná proti všem výrokům, byla usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci (dále jen „krajský soud“) ze dne 20. 9. 2023, sp. zn. 31 To 95/2023, podle § 256 tr. ř. zamítnuta.

II.

Dovolání obviněných a vyjádření k nim

8. Obvinění L. B., J. S. a D. H. podali dovolání proti usnesení krajského soudu. Každý z nich napadl výrok, jímž bylo zamítnuto jeho odvolání.

9. Obviněný L. B. podal dovolání z důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. g), h), m) tr. ř. Namítl, že skutek, jímž byl uznán vinným v bodě 6 výroku o vině, byl prokazován nezákonným prostorovým odposlechem. V tomto ohledu poukázal na to, že odposlech byl povolen v jiné trestní věci a že povolení se vztahovalo pouze na prostor kanceláře dozorců. Uvedl, že skutková zjištění soudů se opírala o odposlech toho, co se dělo na chodbě a v cele, a zdůraznil, že na tyto prostory se povolení nevztahovalo. Vytkl nesprávnost právního posouzení skutků, jimiž byl uznán vinným, což spojoval s námitkami týkajícími se aplikace zásady subsidiarity trestní represe, jak je zakotvena v § 12 odst. 2 tr. zákoníku. V tomto směru uvedl, že z jeho strany nešlo o žádné systematické protiprávní jednání ani o akt pomsty, ale o to, že byl frustrován chováním poškozeného. Uchopení poškozeného za ústa prezentoval jako součást osobní prohlídky provedené v souladu s interními předpisy. Vyjádřil názor, že pokud by jeho jednání mělo být považováno za excesivní výkon pravomoci, bylo možno na posuzovanou věc aplikovat prostředky kázeňského postihu. Uplatněné námitky shrnul v závěr, že věc měla být podle § 222 odst. 2 tr. ř. postoupena příslušnému služebnímu funkcionáři s tím, že nejde o trestný čin, ale mohlo by jít o kázeňský přestupek. Obviněný L. B. se dovoláním domáhal toho, aby Nejvyšší soud ohledně něho zrušil napadené usnesení krajského soudu i rozsudek okresního soudu, aby zrušil také další obsahově navazující rozhodnutí a aby přikázal okresnímu soudu věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

10. Obvinění J. S. a D. H. shodně uplatnili důvody dovolání uvedené v § 265b odst. 1 písm. g), h) tr. ř.

Poukázali na to, že poškozený byl problémovým a kázeňsky několikrát trestaným vězněm, který měl problémy jak ve vztahu k ostatním vězňům, tak ve vztahu k dozorcům, zejména pro své vulgární a vůči spoluvězňům i násilné chování. Často zneužíval tzv. přivolávací tlačítko, které z nudy bezdůvodně mačkal i několikrát denně, apod. Jeho svědeckou výpověď označili za osamocenou, nejasnou a nevěrohodnou. Namítli, že výpověď mohl učinit pod vlivem nabídky Generální inspekce bezpečnostních sborů, že bude přemístěn do jiné věznice, kterou si vybere, pokud usvědčí příslušníky vězeňské služby. Proti zmíněné charakteristice osoby poškozeného postavili svou bezúhonnost a výborné služební posudky. Vytkli, že pokud byla skutková zjištění soudů založena na prostorovém odposlechu, stalo se tak v rozporu se zákonem, protože povolení ke sledování, které navíc bylo vydáno v jiné trestní věci, se vztahovalo jen na kancelář dozorců, ale použité technické prostředky nepřipustně zachycovaly i projevy, k nimž došlo mimo prostor kanceláře. To podle nich představuje protiprávní zásah do jejich soukromí chráněného ustanovením čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Kromě toho obviněný D. H. uvedl, že kritického dne v kanceláři, na kterou se vztahovalo povolení, vůbec nebyl, takže nebyl přítomen žádné dohodě dozorců. Ve vztahu k právnímu posouzení skutku obvinění namítli, že jím nebyly naplněny znaky žádného z trestných činů, jimiž byli uznáni vinnými. Zdůraznili, že i podle závěru krajského soudu bylo prokázáno pouze fyzické napadení poškozeného ze strany obviněného L. B. a že nebyly prokázány žádné jejich konkrétní aktivity. Uvedli, že neměli úmysl způsobit poškozenému škodu nebo jinou závažnou újmu a že mu nic takového ani nezpůsobili. Dodali, že poškozený nebyl v postavení, které by odůvodňovalo aplikaci ustanovení § 329 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku, neboť na dozorcích nebyl nijak závislý a nebyl v žádné tísní. Obvinění J. S. a D. H. se dovoláními domáhali toho, aby Nejvyšší soud ohledně nich zrušil rozhodnutí obou soudů a aby přikázal okresnímu soudu věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

11. Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství ve vyjádření uvedl, že tu není žádný rozpor mezi skutkovými zjištěními soudů a provedeným dokazováním. Použití výsledků, které přineslo soudcem povolené sledování prostoru kanceláře dozorcího stanoviště, označil za opodstatněné s tím, že bylo v souladu se zákonem (§ 158d odst. 1, 3, 10 tr. ř.). Ztotožnil se také s právním posouzením zjištěných skutků v rozhodnutích soudů. Svévolné fyzické potrestání poškozeného (bod 6 výroku o vině) označil za akt, při kterém obvinění J. S., D. H. a L. B. konali se společným úmyslem zasáhnout do tělesné integrity poškozeného, jehož závislost na dozorcích se odvíjela od umístění na uzavřené oddělení věznice z titulu výkonu kázeňského trestu a od toho, že se protiprávnímu jednání obviněných nemohl fakticky bránit. Z hlediska ustanovení § 12 odst. 2 tr. zákoníku poukázal na to, že společenskou škodlivost posuzovaných činů nic významně nesnižovalo, že se nejednalo o žádný hraniční případ mezi trestným činem a kázeňským přestupkem a že trestnost posuzovaných činů musí být nazírána tak, že nepřekročitelným mezníkem je potřeba respektování základních práv odsouzených osob, neboť jinak se sklouzává ke špatnému zacházení s nimi. Státní zástupce navrhl, aby dovolání obviněných byla podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítnuta jako zjevně neopodstatněná.

III.

Přípustnost a důvodnost dovolání

12. Nejvyšší soud shledal, že dovolání jsou přípustná podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř., byla podána obviněnými jako oprávněnými osobami podle § 265d odst. 1 písm. c) tr. ř., prostřednictvím obhájců podle § 265d odst. 2 tr. ř., ve lhůtě a na místě podle § 265e tr. ř., s obsahovými náležitostmi podle § 265f odst. 1 tr. ř. a nelze je odmítnout podle § 265i odst. 1 tr. ř. Poté Nejvyšší soud podle § 265i odst. 3, 4, 5 tr. ř. přezkoumal napadené usnesení i předcházející řízení v části týkající se obviněných L. B., J. S. a D. H. a shledal, že dovolání jsou důvodná z hlediska dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. a v případě obviněného L. B. i z hlediska dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř.

K důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

13. Podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů nebo jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech nebo ve vztahu k nim nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy.

14. Skutková zjištění, která soudy vyvodily z provedených důkazů a která považovaly za naplnění znaků trestných činů, jimiž uznaly obviněné vinnými, nejsou v žádném zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů.

15. Pokud jde o skutek spočívající v tom, že poškozenému nebyla vydána matrace (bod 4 výroku o vině), jsou zjištění soudů v obsahové shodě nejen se svědeckou výpovědí poškozeného, ale i s výpověďmi obviněných J. K. a L. B. a také s tím, co vyplývá z videozáznamu zachycujícího rozhovor obou obviněných a pořízeného v rámci sledování osob a věcí podle § 158d odst. 1 tr. ř.

16. Zjištění soudů ohledně skutku spočívajícího ve fyzickém napadení poškozeného (bod 6 výroku o vině) jsou v obsahové shodě se svědeckou výpovědí poškozeného, který popsal, jak byl dozorcem uchopen za ústa. V otázce, který z dozorců, resp. který z obviněných ho takto uchopil, byla jeho výpověď nejistá, ale zjištění, že ho za ústa uchopil obviněný L. B., vyplývá z videozáznamů pořízených v rámci sledování osob a věcí podle § 158d odst. 1 tr. ř. Na nich je zachycena konverzace obviněného L. B. s obviněným J. S., která předcházela samotnému napadení. Při ní obviněný L. B. uvedl, že poškozeného chytí za ústa, která mu zmáčkne, případně za ohryzek. Posléze je na dalším videozáznamu zachycena konverzace obou obviněných po jejich návratu z cely, kde byl poškozený, do kanceláře dozorců. Při této konverzaci obviněný L. B. mimo jiné popisoval obviněnému J. S., jak poškozeného chytil „za držku“. Zjištění, že obviněný J. S. po vstupu do cely vyzval poškozeného, aby šel dozadu a lehl si na zem, je v souladu s tím, co ve své výpovědi uvedl sám obviněný. Přítomnost obviněného D. H. je patrna z videozáznamu pořízeného v rámci sledování osob a věcí podle § 158d odst. 1 tr. ř. Na něm je zachycena konverzace obviněných L. B. a J. S., kteří mezi sebou výslovně hovořili o přibrání obviněného D. H. k zamýšlenému útoku na poškozeného a telefonem ho sháněli. Z konverzace obviněných L. B. a J. S. je patrné, že obviněného D. H. přivolali, aby měli „o svědka navíc“. Následně je na videozáznamu zachycen i příchod obviněného D. H. a jeho zapojení do přípravy útoku na poškozeného včetně jeho výzvy adresované obviněným L. B. a J. S., aby poškozeného nebouchali a jen přimáčkli k zemi.

17. Rozhodná skutková zjištění nejsou založena na procesně nepoužitelných důkazech, jimiž měly být podle námitek obviněných záznamy pořízené v rámci sledování osob a věcí podle § 158d odst. 1 tr. ř.

18. Sledování bylo povoleno podle § 158d odst. 3 tr. ř. soudcem, a to v jiné trestní věci v tom smyslu, že šlo o podezření z nezákonného jednání jiných příslušníků vězeňské služby, než jsou obvinění L. B., J. S. a D. H., vůči jinému vězni, než je poškozený L. K. Věcně šlo o podezření z obdobné trestné činnosti, pro kterou bylo posléze zahájeno trestní stíhání obviněných L. B., J. S. a D. H. Záznamy pořízené při sledování byly použitelné v trestní věci těchto obviněných s ohledem na ustanovení § 158d odst. 10 tr. ř., neboť byla splněna podmínka, že proti obviněným bylo vedeno trestní řízení o úmyslném trestném činu. I když ustanovení § 158d odst. 10 tr. ř. upravuje použitelnost pořízených záznamů v jiné trestní věci s odkazem na sledování provedené „za podmínek uvedených v odstavci 2“ a sledování bylo povoleno podle odstavce 3, nijak z toho nevyplývá nepoužitelnost pořízených záznamů. Ustanovení § 158d odst. 2 tr. ř. a § 158d odst. 3 tr. ř. neupravují dva různé a odlišné instituty, ale obě ustanovení upravují jeden a tentýž institut sledování, při kterém mají být pořizovány zvukové, obrazové nebo jiné záznamy, přičemž obecně k takovému sledování stačí povolení státního zástupce, avšak má-li být sledováním zasahováno technickými prostředky do ústavně garantovaných práv zmíněných v § 158d odst. 3 tr. ř., je nutné povolení soudce. Vztah obou

ustanovení je takový, že ustanovení § 158d odst. 3 tr. ř. pouze stanoví přísnější podmínky pro sledování, při kterém mají být pořizovány zvukové, obrazové nebo jiné záznamy a kterým má být zasahováno do zmíněných ústavně garantovaných práv technickými prostředky. Jinak jsou i v ustanovení § 158d odst. 3 tr. ř. zahrnuty podmínky uvedené v § 158d odst. 2 tr. ř., neboť v obou ustanoveních jde o sledování, při kterém mají být pořizovány záznamy. Pokud je v § 158d odst. 10 tr. ř. zmíněn odstavec 2, má to ten význam, že se tím míní sledování, při kterém byly pořizeny záznamy, a to bez ohledu na okolnost, zda sledování povolil státní zástupce nebo soudce. Bylo by ostatně nelogické, aby podle § 158d odst. 10 tr. ř. byly pořizené záznamy použitelné v jiné trestní věci, jen když sledování povolil státní zástupce, a nebyly použitelné, když sledování povolil za přísnějších podmínek soudce.

19. Tato otázka ostatně již byla v judikatuře Nejvyššího soudu řešena (viz usnesení ze dne 25. 8. 2020, sp. zn. [8 Tdo 647/2020](#), a usnesení ze dne 1. 9. 2020, sp. zn. [7 Tdo 865/2020](#), na která lze v podrobnostech odkázat) a pod č. [1/2021](#) Sb. rozh. tr. byly publikovány následující právní věty:

20. Ustanovení § 158d odst. 3 tr. ř. neupravuje zvláštní, speciální institut v podobě sledování uskutečněného na základě předchozího povolení soudce, ale pouze klade náročnější podmínky na povolovací proces sledování, při kterém mají být pořizovány záznamy ve smyslu § 158d odst. 2 tr. ř. v případech, kdy má být sledováním zasaženo do vyjmenovaných základních lidských práv a svobod (příčemž může jít o práva či svobody i jiné než sledované osoby). Účelem ustanovení § 158d odst. 10 tr. ř. není nic jiného než s odkazem na ustanovení § 158d odst. 2 tr. ř. zdůraznit, že v jiné věci lze použít za předpokladů zde uvedených jako důkazní prostředek záznam pořizený při sledování a připojený protokol.

21. Záznamy o sledování osob a věcí uvedené v § 158d odst. 2 tr. ř. a připojené protokoly tedy lze použít jako důkazní prostředky i v jiné trestní věci, než je ta, v níž bylo povoleno sledování, je-li i v této věci vedeno řízení o úmyslném trestném činu nebo souhlasí-li s tím osoba, do jejíž práv a svobod bylo sledováním zasahováno (§ 158d odst. 10 tr. ř.). To platí jak v případech, kdy bylo sledování povoleno státním zástupcem (§ 158d odst. 2 tr. ř.), tak i tehdy, kdy bylo sledování povoleno soudcem (§ 158d odst. 3 tr. ř.). V případech sledování povoleného soudcem, při němž se zasahuje do nedotknutelnosti obydlí nebo jiných práv uvedených v § 158d odst. 3 tr. ř., je však třeba přípustnost takového důkazního prostředku v jiné věci posuzovat s ohledem na zásadu proporcionality a s respektem k právu na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí ve smyslu čl. 7 odst. 1 a čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Přitom je nutno zejména přihlídnout k intenzitě zásahu do práv uvedených v § 158d odst. 3 tr. ř. a k závažnosti trestného činu, o němž se vede řízení v jiné trestní věci.

22. V posuzované věci důkazní použití záznamů o sledování zásadě proporcionality neodporuje, neboť sledování bylo povoleno v objektu kanceláře, kde byly prováděny služební úkony vězeňské služby (a kde je míra chráněného soukromí podstatně nižší než v obydlích chráněných právem na domovní svobodu), přičemž vyšlo najevo protiprávní jednání, které druhově odpovídá nezákonnému jednání, pro které bylo sledování povoleno.

23. Sledování bylo soudcem povoleno co do sledovaného prostoru tak, že se vztahovalo na prostor dozorcího pracoviště č. 22/1 uzavřeného oddělení, oddělení výkonu kázeňských trestů. To prakticky znamenalo, že sledovaným prostorem byla kancelář dozorců. Přitom odposlechovým zařízením, jímž byl sledován prostor kanceláře dozorců, byly zachyceny také zvuky, které pocházely odjinud, konkrétně z chodby a cely. Formálně vzato, chodba ani cela nebyly sledovaným prostorem, avšak v kanceláři, která byla sledovaným prostorem, byly slyšitelné zvuky pocházející z chodby a cely. Krajský soud přiléhavě vysvětlil, že sledovací zařízení bylo umístěno v souladu s povolením soudce v kanceláři dozorců, snímalo pouze prostor této kanceláře a zaznamenalo jen to, co bylo slyšitelné v této kanceláři. V návaznosti na to krajský soud správně poukázal na to, že pokud v kanceláři byly

slyšitelné zvuky pocházející odjinud, nejedná se o nezákonné sledování jiného prostoru. K tomu lze dodat, že tu je zjevná funkční spojitost kanceláře dozorců na straně jedné a přilehlých prostor, tj. chodby a cely, na straně druhé, neboť v souhrnu šlo o místo výkonu služby dozorců. Přitom účelem sledování bylo získat poznatky právě o výkonu služby dozorců. Rozhodně se tu nejednalo o zneužití sledovacího zařízení k tomu, aby byl účelově sledován primárně jiný prostor, než na který se vztahuje povolení. Typickým příkladem takového zneužití může být situace, kdy je zájem sledovat prostor soukromého bytu, ale není k tomu zákonný důvod, proto je formálně opatřeno povolení ke sledování prostoru chodby domu a na chodbě je umístěno technické zařízení umožňující zaznamenávat zvuky z bytu. V posuzované věci nešlo o nic srovnatelného s uvedeným příkladem.

24. V obecné rovině lze uzavřít, že není vyloučeno použití záznamů pořízených při sledování osob a věcí povolených podle § 158d odst. 2, 3 tr. ř. pro určitý prostor, jestliže jimi jsou - za použití technických prostředků přiměřených účelu sledování - zachyceny zvuky či děje proběhlé v jiném (přilehlém) prostoru, na který se povolení formálně nevztahovalo. Je však nutno respektovat zásadu proporcionality a zkoumat, zda pořízením záznamů nedošlo k obcházení ustanovení § 158d odst. 2, 3 tr. ř. o povolení sledování.

25. Otázka použitelnosti pořízených záznamů, pokud jsou na nich zachyceny zvuky slyšitelné ve sledované kanceláři dozorců, ale pocházející z prostoru mimo tuto kancelář, nemá v posuzované věci zásadní význam. Skutková zjištění soudů totiž mají dostatečnou oporu již v těch záznamech, na nichž je zachyceno dění v prostoru samotné kanceláře dozorců, a to ve spojení se svědeckou výpovědí poškozeného, kterou podporují a se kterou obsahově korespondují. Tato zjištění jsou těmi záznamy, na kterých byly zachyceny zvuky slyšitelné ve sledovaném prostoru kanceláře dozorců, ale pocházející odjinud (z chodby, příp. z cely), v podstatě jen dotvrzována.

26. To, že by ve vztahu k rozhodným skutkovým zjištěním nebyly provedeny nějaké navrhované důkazy, obvinění nenamítali.

27. Z hlediska ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. jsou dovolání obviněných nedůvodná.

K důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř.

28. Podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení.

29. Správnost právního posouzení skutků, jimiž byli uznáni vinnými, zpochybnili obviněný L. B. námitkami odkazujícími na subsidiaritu trestní represe podle § 12 odst. 2 tr. zákoníku a na to, že uchopení poškozeného za ústa bylo součástí osobní prohlídky provedené v souladu s interními předpisy, a obvinění J. S. a D. H. námitkami odkazujícími na nedostatek subjektivní stránky trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby, jak je vymezena v § 329 odst. 1 tr. zákoníku.

30. Podle § 12 odst. 2 tr. zákoníku trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní následky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.

31. Citované ustanovení představuje materiální korektiv formálního pojetí trestného činu, které znamená, že trestným činem je zásadně každý čin vykazující jeho zákonné znaky. Dále citované ustanovení vyjadřuje zásadu subsidiarity trestní represe, resp. zásadu, že trestní represe je krajním prostředkem ochrany dotčených zájmů (*ultima ratio*). Zároveň je citované ustanovení také interpretačním vodítkem, které je třeba uplatňovat při výkladu zákonných znaků trestných činů, tak aby pod formální znaky trestných činů nebyly zbytečně zahrnovány méně závažné skutkové okolnosti, zejména v případech, kdy se formální znaky trestného činu překrývají s formálními znaky

jiných deliktů, tj. přestupků, kázeňských přestupků, kázeňských provinění apod.

32. Trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 tr. zákoníku se dopustí úřední osoba, která v úmyslu způsobit jinému škodu nebo jinou závažnou újmu anebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch a) vykonává svou pravomoc způsobem odporujícím jinému právnímu předpisu, b) překročí svou pravomoc, nebo c) nesplní povinnost vyplývající z její pravomoci.

33. Objektivní stránka trestného činu tu spočívá ve vadném výkonu pravomoci některým ze způsobů uvedených v § 329 odst. 1 tr. zákoníku. K naplnění subjektivní stránky trestného činu se vyžaduje nejen úmyslné zavinění podle § 15 odst. 1 tr. zákoníku, ale zároveň musí být jednání úřední osoby neseno zvláštní pohnutkou, která má podle citovaného ustanovení celkem čtyři možné alternativy. Pokud taková pohnutka chybí, nejde o trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 tr. zákoníku, a to bez ohledu na postavení úřední osoby, význam její pravomoci, závažnost jednání, jímž porušila své povinnosti, a způsobený následek.

34. V posuzované věci byli obvinění uznáni vinnými trestným činem zneužití pravomoci úřední osoby s tím, že podle tzv. právní věty výroku o vině jednali „v úmyslu způsobit jinému jinou závažnou újmu“ (míněno jinou, než je škoda).

35. V tzv. právní větě výroku o vině obviněného L. B. návodem k trestnému činu zneužití pravomoci úřední osoby je uvedeno, že obviněný „vzbudil v jiném rozhodnutí spáchat trestný čin spočívající v tom, aby jako úřední osoba nesplnil povinnost vyplývající z její pravomoci“, přičemž úmysl pachatele, vůči němuž návod směřoval, tu jako zákonný znak trestného činu není vyjádřen vůbec. Pro úplnost je nutno zmínit rozpor v tom, že právní věta je po objektivní stránce trestného činu konstruována jako návod k trestnému činu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku (nesplnění povinnosti vyplývající z pravomoci), zatímco použitým zákonným ustanovením se stalo ustanovení § 329 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku (výkon pravomoci odporující jinému právnímu předpisu).

36. Jinou závažnou újmu ve smyslu § 329 odst. 1 tr. zákoníku se rozumí co do povahy jiná újma, než je újma na majetku, a co do intenzity zásahu do nemajetkové sféry poškozeného újma závažná. Tím je vyjádřeno, že k spáchání trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby nestačí úmysl pachatele způsobit jinému jakoukoli újmu, ale musí jít o újmu závažnou. Ta se od prosté či běžné újmy liší vyšší intenzitou zásahu do nemajetkové sféry poškozeného. Nutno dodat, že ačkoli zákon v § 329 odst. 1 tr. zákoníku nestanoví žádnou hranici škody, je zřejmé, že ani v případě úmyslu směřujícího ke způsobení majetkové újmy (škody) se nemůže jednat o škodu zcela zanedbatelnou, což plyne už z toho, že naroveň jsou postaveny znaky škoda a jiná závažná újma.

37. Za splnění podmínky závažnosti může být újmu uvedenou v § 329 odst. 1 tr. zákoníku například újma na zdraví, morální újma, poškození v rodinném životě, v zaměstnání, snížení šancí na služební postup, újma spojená se zahájením trestního stíhání poškozeného, zhoršení procesního postavení v řízení, zhoršení postavení poškozeného ve společnosti. Závažnou újmu není například jen vyvolání přechodného subjektivně nepříjemného pocitu. Závažná újma je tedy újmu vyšší intenzity, která zasahuje poškozeného, nemůže tedy jít jen o zanedbatelný či jen malý a pomíjivý dopad na poškozeného.

38. Závažnost újmy, k níž ve smyslu § 329 odst. 1 tr. zákoníku směřoval úmysl pachatele, je třeba vždy posuzovat v konkrétních souvislostech a s přihlédnutím k její zamýšlené intenzitě, délce trvání a individuálním dopadům na konkrétního poškozeného, ale i k okolnostem a motivům, za jakých pachatel v úmyslu újmu způsobit jednal. Při interpretaci tohoto zákonného znaku je třeba mít na paměti zásadu subsidiarity trestní represe.

39. Soudy považovaly za jinou závažnou újmu na straně poškozeného L. K., který byl ve výkonu trestu odnětí svobody a nacházel se v oddělení výkonu kázeňských trestů, jednak to, že musel v noci ze 14. 6. na 15. 6. 2020 spát bez matrace (bod 4 výroku o vině), a jednak to, že dne 14. 6. 2020 byl bolestivě uchopen rukou za ústa se silným tlačáním na čelist a dásně (bod 6 výroku o vině). Obojí je možno považovat za újmu, nikoli však za závažnou újmu.

40. Následek nevydání matrace okresní soud ve výroku o vině popsal tak, že „spaní na betonové konstrukci je výrazně méně pohodlné než na matraci“. Tím je vyjádřeno, že obviněný byl při spaní bez matrace vystaven určitému diskomfortu, tedy nepohodlí, které pro něho jistě bylo nepříjemné, ale nemohlo dosáhnout takové míry, aby bylo podřaditelné pod zákonný znak „závažná újma“, zvláště když šlo o ojedinělý případ vztahující se k jedné noci, a nikoli o odepření matrace natrvalo, opakovaně či na delší dobu. Uchopení za ústa se silným tlakem na čelist a dásně bylo pro obviněného nepochybně nepříjemné a bolestivé, ale bylo jednorázové, trvalo velmi krátce, rychle pominulo a zůstalo bez dalších následků. I když je jasné, že šlo u obviněného o újmu, nedosahovala tato újma takového stupně, aby ji bylo možné považovat za újmu naplňující zákonný znak „závažná újma“.

41. Jednání obviněných bylo svévolným a nepřipustným potrestáním poškozeného, jímž obvinění porušili ustanovení Listiny základních práv a svobod, zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční strážní České republiky, zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, a ustanovení interních předpisů vězeňské služby, jak je uvedeno ve výroku o vině. Ze strany obviněných ale nešlo o nějaké typicky šikanózní jednání, ke kterému by se uchýlili vyloženě bezdůvodně, jen pro vlastní potěšení, z holé zlomyslnosti apod. Obvinění byli k nezákonnému jednání vůči poškozenému vyprovokováni jeho nepřístojným chováním, které bylo výrazně vybočující i z obvyklého chování vězňů potrestaných umístěním na předmětné oddělení a které konstatovaly oba soudy. Okresní soud poukázal na to, že poškozený byl velmi problémovým odsouzeným, mnohokrát byl umístěn na oddělení výkonu kázeňských trestů, obdržel velké množství kázeňských trestů za chování v rozporu s předpisy upravujícími výkon trestu odnětí svobody, neustále se dožadoval pozornosti dozorců, neváhal zneužívat signální hlásku, čemuž neměli dozorcí jak zabránit, atd. Krajský soud se s tím ztotožnil a také charakterizoval poškozeného jako problémového a obtížně zvladatelného odsouzeného.

42. Jestliže se povaha a míra újmy, kterou poškozený utrpěl v důsledku jednání obviněných, uváží také v uvedených souvislostech charakterizujících ho jako obtížně zvladatelného vězně, vyplývá z toho závěr, že nešlo o „závažnou újmu“ ve smyslu § 329 odst. 1 tr. zákoníku a že obvinění nespáchali trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby, resp. obviněný L. B. též návod k tomuto trestnému činu. Pro naplnění subjektivní stránky tohoto trestného činu je podstatné, jaký úmysl obvinění měli, a nikoli jaký následek skutečně nastal. Z okolností případu však je zřejmé, že v dané věci obvinění měli úmysl způsobit ten následek, který nastal, a nikoli jiný následek, který by se případně dal považovat za „závažnou újmu“.

43. Trestného činu porušení povinnosti dozorčí nebo jiné služby podle § 390 odst. 1 tr. zákoníku se dopustí ten, kdo v dozorčí nebo jiné službě, byť i z nedbalosti, poruší předpisy nebo pravidla této služby. Toto ustanovení se podle § 399 tr. zákoníku vztahuje i na příslušníky bezpečnostního sboru, jakým je Vězeňská služba České republiky zřízená podle § 1 odst. 1 zákona č. 555/1992 Sb.

44. Z ustanovení § 390 odst. 1 tr. zákoníku je zřejmé, že formální znaky uvedeného trestného činu lze naplnit jakýmkoli zaviněným porušením jakéhokoli předpisu či pravidla dozorčí nebo jiné služby. K subjektivní stránce trestného činu je nutno pro úplnost poznamenat, že v § 390 odst. 1 tr. zákoníku jsou zakotveny dvě různé skutkové podstaty, a to úmyslného trestného činu porušení povinnosti dozorčí nebo jiné služby podle § 390 odst. 1 tr. zákoníku a trestného činu porušení povinnosti dozorčí nebo jiné služby z nedbalosti podle § 390 odst. 1 tr. zákoníku. Ve výroku odsuzujícího rozsudku je

třeba jednoznačně vyjádřit, o jaký z těchto trestných činů jde. V daném případě není forma zavinění u obviněných v tzv. právní větě výroku o vině vyjádřena, takže z výroku nelze zjistit, zda soudy vůbec přičítaly obviněným zavinění a v jaké formě, tj. úmysl či nedbalost.

45. Způsob, jímž jsou vymezeny znaky trestného činu porušení povinnosti dozorčí nebo jiné služby podle § 390 odst. 1 tr. zákoníku, má zjevnou návaznost na to, jak jsou v § 50 odst. 1 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, vymezeny znaky kázeňského přestupku příslušníka bezpečnostního sboru. Podle tohoto ustanovení kázeňským přestupkem je zaviněné jednání, které porušuje služební povinnost, ale nejde o trestný čin nebo o jednání, které má znaky přestupku. Povinnosti, které obvinění podle výroku o vině porušili při výkonu dozorčí služby posuzovaným jednáním, jsou zároveň služebními povinnostmi ve smyslu znaků kázeňského přestupku.

46. Za tohoto stavu lze jako trestný čin posoudit jen takové jednání, které se vyznačuje vyšším stupněm společenské škodlivosti. Musí jít o jednání, které má povahu závažného porušení povinností spojených s výkonem služby a které ohrožuje její účel. Posuzované jednání obviněných je nepřijatelné a neomluvitelné, jak zdůraznily oba soudy, avšak nebylo projevem nějakého apriorně záporného vztahu obviněných k výkonu služebních povinností, naopak bylo jen ojedinělým excesem z jinak řádně vykonávané služby, a to excesem, k němuž se obvinění nechali vyprovokovat chováním poškozeného jako obtížně zvladatelného vězně. Obvinění měli až do doby posuzovaného činu velmi dobré služební hodnocení, neměli žádný kázeňský postih, své povinnosti jinak plnili řádně a posuzovaným jednáním nijak vážně neohrozili samotný účel dozorčí služby. Souhrn těchto okolností ukazuje na to, že společenská škodlivost činu obviněných nedosahuje takového stupně, jaký se vyžaduje u trestného činu, a že je přiměřeně vyjádřena právním posouzením skutku jako kázeňského přestupku.

47. Námitky obviněného L. B. v tom smyslu, že uchopení poškozeného za ústa bylo součástí osobní prohlídky, nemohl Nejvyšší soud akceptovat. Krajský soud v napadeném usnesení přesvědčivě vysvětlil, že se o žádnou osobní prohlídku nejednalo, neboť k ní nebyl reálný důvod, celé jednání obviněných proti poškozenému trvalo jen asi 30 vteřin a bylo omezeno pouze na to, že byl uchopen za ústa, aniž byly činy další úkony, které jinak jsou součástí osobní prohlídky, a o provedení osobní prohlídky neexistuje žádný písemný záznam, který by jinak musel být pořízen. Jednání obviněných nebylo řádnou osobní prohlídkou, ale aktem protiprávního napadení poškozeného, jímž obvinění porušili své služební povinnosti.

48. Vzhledem k tomu, že jednání obviněných nebylo trestným činem, ale kázeňským přestupkem, jsou dovolání obviněných podaná s odkazem na ustanovení § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. důvodná.

K důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř.

49. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř., který uplatnil obviněný L. B., byl v dané věci použitelný ve variantě, podle které lze dovolání podat, jestliže bylo rozhodnuto o zamítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku, přestože v řízení předcházejícím takovému rozhodnutí byl dán důvod dovolání uvedený v písmenech a) až l).

50. V uvedené variantě je dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř. vázán na některý jiný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. a) až l) tr. ř. Z této vázanosti vyplývá, že pokud je dovolání obviněného L. B. důvodné z hlediska ustanovení § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., pak je důvodné také z hlediska ustanovení § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř.

IV.

Závěrečné shrnutí

51. Z důvodů, které byly vyloženy v předcházejících částech tohoto usnesení, Nejvyšší soud ohledně obviněných L. B., J. S. a D. H. zrušil napadené usnesení krajského soudu a dále rozsudek okresního soudu jako součást řízení předcházejícího napadenému usnesení.

52. Důvod, z něhož Nejvyšší soud rozhodl ve prospěch obviněného L. B. ohledně návodu ke zločinu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 24 odst. 1 písm. b), § 329 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. e) tr. zákoníku a k přečinu porušení dozorčí nebo jiné služby podle § 24 odst. 1 písm. b), § 390 odst. 1 tr. zákoníku (bod 4 výroku o vině), prospívá také obviněnému J. K., který nepodal dovolání. Nejvyšší soud proto zrušil napadené usnesení krajského soudu a rozsudek okresního soudu i ohledně obviněného J. K., a to v celém jeho se týkajícím rozsahu, neboť útok uvedený v bodě 4 výroku o vině je dílčí částí pokračujícího skutku, jímž byl obviněný J. K. uznán vinným v bodech 1-5 výroku o vině.

53. Po zrušení napadeného usnesení krajského soudu a rozsudku okresního soudu Nejvyšší soud zrušil také všechna další obsahově navazující rozhodnutí, která tím pozbyla podkladu.

54. Nejvyšší soud přikázal okresnímu soudu, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Okresní soud je při novém projednání a rozhodnutí věci vázán právním názorem, který v tomto usnesení vyslovil Nejvyšší soud (§ 265s odst. 1 tr. ř.).

55. Vzhledem k výraznějšímu časovému odstupu od vyhlášení napadeného usnesení, k němuž došlo dne 20. 9. 2023, pokládá Nejvyšší soud za vhodné konstatovat, že věc mu byla s dovoláními obviněných předložena dne 24. 4. 2024. V řízení před Nejvyšším soudem tedy nedošlo k průtahům.